

MARIANNE LAXÉN

Foto: Olli Urpela

Vad vi väntar oss av en ny regering

Distriktets höstseminarium hölls i Rajaniemi med temat **Nya utmaningar i socialpolitiken och äldreården**, med inledningar av FSD:s ordförande *Viktor Kock* och äldreomsorgschef *Jenny Björndahl-Öhman* från Närpes.

Diskussionerna var livliga och arbetet i smågrupper givande. Grupperna fick i uppdrag att göra en önskelista till den kommande regeringen och det vi kom överens om är bl.a. följande:

PENSIONS POLITIK:

En omedelbar höjning av garantipensionen är en väg ut för de minst bemedlade pensionärerna. Höjningen bör äga rum i euro och inte procent. I regeringsförhandlingarna bör socialdemokraterna framföra kravet på att en äldreombudsman tillsättes med tillräckliga fullmakter att ingripa. Den otillräckliga och orimliga bemanningen i äldreården måste korrigeras. Vi kan inte ha "hemvård på landsvägen".

SKATTEPOLITIK:

En rättvis beskattning förutsätter att skatt utfaller lika för löneinkomster och pensionsinkomster och att beskattningen av kapitalinkomster anpassas till denna allmänna norm. Skatteflykt måste beivras med internationellt samarbete. En fungerande beskattning förutsätter att skattebasen breddas. Nya produktionsformer till följd av robotisering och datorisering bör leda till en breddad skattebas och ett skatteuttag som kan trygga välfärdssamhällets bestånd.

FAMILJEPOLITIK:

Föräldradighetens akuta problem måste få sin lösning så snart som möjligt efter att en ny regering har tillträtt. Pensionstagarna föredrar därvid den modell som kallats 6+6+6. Därmed blir bördorna som föräldradigheten medför jämnare fördelade – också från arbetsgivarens synpunkt.

Den senaste tidens rapporter om rentav kaotiska förhållanden inom en från många sidor stressad familj, ofta med katastrofalt fattiga resurser kräver omedelbara åtgärder. Vid sidan av ökade resurser för att möta familjens problem så tidigt som möjligt, innebär detta att kriser i bästa fall kan förebyggas i sin linda.

ÄLDREOMSORG:

Det offentliga borde med bidrag och ökad rådgivning stimulera ombyggnaden av gamla lägenheter och egna hem till handikappvänliga utrymmen. Genom detta möjliggörs att en äldre generation tryggt kan bo hemma en längre tid än nu.

Det råder en fatal tidsbrist inom äldreården. Det måste beredas möjligheter för att hemvården kan fungera humant och enligt sin ursprungliga idé. Myndigheternas och handläggarnas bemötande bör visa upp "ett mänskligt ansikte". Läkarna kan inte vara "datordoktorer" som ser mera till skärmen än människan. Det är värdefullt att frivilliga vän- och samtalstjänster vinner alltmera terräng och allmän uppskattning.

Lönesättningen inom branschen bör motsvara det krävande arbetets verkliga och humana värde. Vid svår brist på utbildad personal bör man kunna ordna en invandring av lämpliga vårdare.

MÅNADENS INTERVJU

Precis tvärtom sa Doris Ekholm

– Från det jag var tolv till det jag var sexton jobbade jag mestadels på Kronvik. På den tiden slutade ju folkskolan då man var tolv år. Så jag hörde till barnarbetarna. När arbetarspektörerna var på kommande uppmanades vi som var under femton år att gömma oss.

Vi sitter i **Doris Ekholms** pensionärlägenhet i Sundom, som numera är en del av Vasa. Hon skrattar gott åt minnet. För sådan är hon. Tycker att hon haft ett gott liv fastän det ofta varit kämpigt. Är inte rädd att säga ifrån, men har också nära till skratt.

– Man vill hitta anledning att vara glad också då det är svårt, säger hon. Kan man inte skratta förlorar man livslusten.

Och svåra var de tider hon talar om. Det var krig i Finland, närmare bestämt det som kallats fortsättningskriget. Männen var ute vid fronten och på Kronvik så bestod arbetskraften till största delen av barn, invalidiserade och äldre. Det var brist på det mesta och på Kronvik var facket mer eller mindre bannlyst. Men från mars till oktober skulle produktionen till varje pris hållas i gång.

– Vi hade ett gott kamratskap och hade väldigt roligt tillsammans. Att vi i lagens mening var barnarbetare bekom oss inte så mycket. En som jobbade i kosthället berättar i en bok, att hon trott att vi skulle vara utmärklade och ynkliga, men att vi visade oss var vackra som Sarons liljor, skrattar Doris.

– Då det blev fred fick de unga, invalidiserade och äldre gå för att ge plats åt männen som återvände från kriget. Det var inte lätt, i synnerhet för de invalidiserade, som många var yrkesskickliga och gjort en viktig insats. Visserligen fick de sin pension, men det kändes

"Vi ribbflickor hade väldigt roligt tillsammans", säger Doris Ekholm.

tungt att inte längre vara behövd.

Kronvik blev trots allt en parentes i Doris Ekholms liv. Hon har provat på många andra yrken och vistats på många andra arbetsplatser. Största delen av hennes yrkesliv har handlat om att sy, först som anställd, sedan med egen syateljé.

– Jag föll för locktonerna då svenska syfabriker etablerade sig i trakten i början av 1970-talet, konstaterar hon. Allt skulle bli så bra, sas det. Vi skulle få bra lön o.s.v. Det blev tre år på Malotta i Solf och sedan dubbelt längre på Fjällvargen i Vasa.

– Men inget av löftena infriades. Arbetet var stressigt, slitansamt och dåligt betalt. Hela tiden pressade de på oss. Om vi började förtjäna för bra för-

sämrades ackorden. Det var stränga regler om pauserna. Stig upp då klockan ringer och sätt dig igen då klockan ringer. Kaffepausen varade sju minuter. Vi fick inte prata med varandra och vi fick inte titta upp om någon besökare kom. Vi kunde ju förlora på ackordet, kantänka. Och vi lydde. Vi var ju nya i industrin, aningslösa och så oerhört lydiga. Så man förlorade skrattet. Det tog länge innan jag fick det tillbaka.

– Jag blev fackligt och politiskt aktiv eftersom jag inte kunde vara tyst. En tid var jag både huvudförtroendeman, arbetarskyddsfullmäktige och satt i styrelsen för Textil- och beklädnadsarbetarförbundet. Dessutom satt jag något år i styrelsen för de finlandssvenska socialdemokraterna. Det där har jag inte ångrat, även om jag blev en nagel i ögat på arbetsgivarrepresentanterna. Jag minns en som sa, att en förtroendeman är till för att ta emot arbetsgivarens order och föra dem vidare till arbetarna. Precis tvärtom. Så kemin fungerade inte riktigt.

Som huvudförtroendeman fick jag någon timme per dag för fackligt arbete. Tanken är ju att man då ska kunna lyssna på och ta sig an arbetskamraternas bekymmer. Men hur skulle de ta sig till mig? De fick ju inte lämna sina maskiner. Den enda möjligheten var att ringa hem till mig på kvällen.

Sitt engagemang lämnade Doris inte bakom sig då hon i början av 1980-talet blev egen företagare – och hon har det kvar i dag som är. Hon tvekar inte att säga ifrån om det behövs. För något år fick hennes insändare mot försöken att försämra färdtjänsten i Vasa stark respons. Och så har hon fått tillbaka skrattet.

Alf-Erik Helsing

Kort NYTT

Partiell ålderspension fortfarande populär

Enligt Pensionsskyddscentralens uppskattning kommer 10 000 nya partiella ålderspensioner att börja i år. I praktiken tar var tionde person som fyller 61 år ut pension i förtid. De som valt partiell ålderspension är i allmänhet män med medelhöga inkomster. De tar ut halva pensionen och arbetar vidare.

Partiell ålderspension har funnits i drygt ett och ett halvt år. Under det första året började 12 500 partiella ålderspensioner. I år har 6 400 pensioner börjat före utgången av juli. Pensionsskyddscentralen uppskattar att antalet uppgår till ca 10 000 före årets slut.

Två av tre personer som får partiell ålderspension är män. Nästan 90 procent tar ut det maximala beloppet, dvs. hälften av sin pension. Deras genomsnittliga pension är 800 euro i månaden. Männens pension är i genomsnitt 880 euro och kvinnornas 670 euro. Medianpensionen är 720 euro i månaden.

Drygt 70 % av dem som fick partiell ålderspension arbetade i slutet av förra året. Arbetslösa var 18 procent, resten stod utanför arbetsmarknaden.

– De som arbetade var oftast medelinkomsttagare. Det verkar vara så att ju äldre personen är som tar ut partiell ålderspension, desto större är inkomsterna och pensionen, säger Kannisto.

Finland i topptriön i internationell pensionsjämförelse

Finlands pensionssystem rankas som trea i den internationella jämförelsen Mercer Global Pension Index. Finland är nu för första gången med i topptriön och har redan för femte gången valts till världens mest tillförlitliga och transparenta system.

Vi ligger efter de två bästa i fråga om hållbarhetsutsikterna. Danmark och Holland har betydligt större pensionstillgångar än Finland. Avgifter fonderas också i större skala där, säger direktör Mikko Kautto på Pensionsskyddscentralen.

Pensionsskyddscentralen